

אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא, ורבי אליעזר גדול מכולן אף מרבי יהושע לענין זה, וסימן לדבר שרבי אליעזר נזכר במשנה קרוב לכפליים פעמים נגד רבי יהושע, ולא עוד אלא שהוא הפותח תחלה במשנת ברכות, ואף להך לישנא בש"ס דברכות דרישא סתמא היא, ולא רבי אליעזר היא, מכל מקום בא זכרו ראשונה לשאר כל התנאים [וכל מקום אח"כ שכתב בספר יוחסין זה לשבחו, שהוא הראשון שנזכר שמו במשנה], ונראה שגם הוא הסוגר, שהתם רבי מסכת עוקצין במשנה דכוורת דבורים שנחלקו בה רבי אליעזר וחכמים אע"פ שכבר נשנית בשביעית, אך ורק בכדי להתום המשנה בדבריו ושמו של רבי אליעזר, ואגבן הוא שהובא מלתיה דבית שמאי ובית הלל בדבש, מאימתי מטמא משום משקה, אגב כוורת דבורים דקתני [וגם בכלל הא דב"ש אפשר הוי גם רבי אליעזר דשמותי הוא סובר כב"ש, ועיין בב"ב (פ'). בזה], וזה שאצלנו מסיים המשנה בדברי רבי שמעון בן חלפתא ורבי יהושע בן לוי, כבר כתבו המפרשים, שהוא הוספה בכדי לסיים בדבר טוב [ועיין מה שכתבתי בהגהותיי לבמ"ר פי"ג], ולא עוד אלא שעיקר תורתו של רבי עקיבא שאליביה נסדרו כלהו תורה שבעל פה כדאיתא בסנהדרין (פ"ו). וכלהו אליבא דרבי עקיבא, עיקר תורתו מרבי אליעזר [אע"פ שלמד גם אצל רבי יהושע, מכל מקום מצאנו ביותר בש"ס שמפלפל רבי עקיבא עם רבי אליעזר רבו ממה שנמצאהו עם רבי יהושע].

רבי אליעזר נשמת ראובן לימד את רבי עקיבא שהוא נשמת יששכר – לפי שראובן גרם להוליד את יששכר שישבטו למדו תורה

ויש לכיין הדבר לפי מה שביארנו לעיל שהוא נשמת ראובן, שלכן רבי עקיבא שהוא נשמת יששכר, האיר בתורתו על ידי רבי אליעזר, כמו כל עיקר לידת יששכר בסיבת ראובן שהוא מצא הדודאים, ונתן השם ללאה אמו בשכרן, את יששכר, ואף מדרשי התורה [שהוא מכילתא ספרא וספרי כמ"ש רש"י בכמה מקומות] מסוים בדברי רבי אליעזר בספרי, ואפשר גם תחלתו דהיינו המכילתא באותה מכילתא שסודרה מתלמידי רבי עקיבא דהיינו מכילתא דרשב"י שהביא הרמב"ן בפירוש התורה בכמה מקומות וש"מ, היתה ההתחלה גם כן בדברי רבי אליעזר [והמכילתא שלנו הוא דרבי ישמעאל שלא קיבל מרבי אליעזר אלא מרבי נחוניא בן הקנה (ומה שאמרו קצת שרבי ישמעאל קיבל מרבי עקיבא, אינו נכון, וכבר השיג היוחסין על זה), לכן אינה מתחלת בדברי רבי אליעזר]. ולהורות דכל הני שאליבא דרבי עקיבא, מיצוי מדותיו של רבי אליעזר הן שקיבלם רבי עקיבא ממנו, וחזר ושנאן לתלמידיו.

יסוד תורת הקבלה הוא מרבי אליעזר בן הורקנוס – וכל דבריו מכוונים כדברי הזוה"ק ודברי האריז"ל

ולא זו בלבד במשנה הוא אבי המשנה, אלא אף בסתרי המרכבה הוא רבי אליעזר יסוד הקבלה, ומצאתי בהקדמת ספר ברית מנוחה שכתב שרבי יוחנן בן זכאי ויונתן בן עוזיאל מסרו סודות התורה לרבי אליעזר, ובזוהר תולדות (קמה). אמרו דרבי יוחנן בן זכאי הוי אמר שלש מאות הלכות פסוקות ברזא דחכמתא עילאה, בפסוק "ושם אשתו מהיטבאל" ולא גלי לון אלא לרבי אליעזר דהוי עמיה [ועיין לקמן אות ה' בהגהה בזה]. הרי אף על פי שהיה ריב"ז משבחה לרבי אלעזר בן עזריא במעין המתגבר מכל תלמידיו, בכל זאת סתרי תורה